

Ook Gods volk staat in zich zelf schuldig voor de Wet.
Het voldoet daar noch in zijn doen, noch in zijn zijn aan en heeft alleen zijn gerechtigheid in zijn Borg.

„Ziet, een zaaiër.”

En hij sprak tot hen vele dingen door gelijkenissen, zeggende: Ziet, een zaaiër ging uit om te zaaien.
Mattheus 13: 3

„Ziet, een zaaiër!” Kunt ge dat van elk vader, van elke moeder, van elk onderwijzer zeggen? Merk ge in de gezinnen, in de kringen uwer vrienden, op de scholen, dat er werkelijk gesaat wordt?

Bij die vraag denken we niet enkel aan uitzaaien van het Bijbelwoord. Zeker, ook dat kan van hooge beduidenis zijn. Allerlei aangrijpend Bijbelwoord vroeg in het geheugen geprent, kan als een sterre Gods, heel het leven door, in onze ziel nadreunen, om ons van kwaad af te houden en naar het heilige te trekken. Zelfs louter als geheugenwerk ligt er een onmiskenbare kracht in.

Maar toch zou het veel, veel te beperkt zijn, indien het zaaien daartoe beperkt bleef.

Elke gedachte, elk denkbeeld, elk vermaan, elke waarschuwing, elke toon van liefde en deernis, elke uiting van sympathie, kortom alles wat van onze lippen, wat door onze blik, door onze houding, door ons voorbeeld, op een ander indruk maakt, en iets in den bodem zijner ziel doet bezinken, is *geestelijk zaaien*.

Zaaiel dat goed kan zijn, maar ook, helaas, zaaiel, dat een gifplant in het hart van het kind kan doen opkomen.

Want vergeet niet, er is een zaaiër, dat opzettelijk bedoelt te zaaien, maar er is ook een zaaiër dat ongemerkt geschiedt; en dat ongemerkte zaaien gaat elken dag, in elken kring, bijna bij elke ontmoeting door. En stellig kan het oog er niet helder genoeg voor openstaan, hoe juist wie ongemerkt zaait, maar al te dikwijls hoogst bedenkelijk zaaiel uitstrooit. Op straat, voor winkels en in winkels, in societeten en herbergen, bij bezoeken, aan feesten, in boeken en bladen worden elken dag in breeden kring indrukken, gewaarwordingen opgevangen, die maar al te vaak kwaad nawerken.

Niet dadelijk. Och, uit één korrelke belladonna zaaiel schiet ook niet dadelijk hoog de gifplant op, en al wipt die plant ten slotte haar kiemkop uit den bodem, daarom is er nog volstrekt niet aanstonds de boze giftige vrucht.

Al die indrukken, al die gewaarwordingen zijn niets dan zaadjes. En gelijk van het geveulend zaaiel dat onze ledenboomen loslaten, de wind er misschien slechts één op de honderd op een plek brengt, waar het ontkiemt, is het ook met het boze geestelijk zaaiel. Maar zelfs al ontkiemt er slechts één honderdste van, dan nog is het zoo verwoestend voor het jeugdig hart.

En wat nog erger is, er zijn ook, zij het al niet talrijk, demonische personen, die opzettelijk zaaiers en zaaiers van slecht zaai, van echt geestelijk onkruid, in ander hart zijn, en die er lust aan hebben zielen te vervelen, 't zij om er zelf goddeloos profijt van te hebben, hetzij, wat eerst het echt demonische is, uit opzettelijke zucht om slecht te maken.

Zoo heeft satan in groote menigte zijn nooit rustende werkers, die, opzettelijk of onopzettelijk, dag na dag, het zaai van zijn onkruid uitstrooien; en ge moogt, bij den steeds vrijer toon van ons maatschappelijk leven, wel zeggen dat God uw kind bijzonder genadig was, zoo de wind des kwaads dat boze zaai over het hart van uw kind liet heenwaaien, zonder dat het er op neerviel en er indrong.

Doch juist daarom plaatst God nu in het leven tegenover die zaaiers van het onkruid, in zijn naam en van zijnentwege, de zaaiers van het goede zaai, die tegenover die macht der duisternis de macht en den invloed stellen van het Koninkrijk der hemelen.

Doch dan mag ook dat uitzaaien van het goede zaai niet te beperkt als loutere predicatie worden verstaan.

Zeker, de bezelde, de in God geheiligde, de van hooger vuur doortostelde predicator is er de hoogste uiting van. Maar vooreerst staat de predicator lang niet altoos op dat hooge, bezielde en daarom bezielende standpunt. En boven dien, die predicator ligt slechts op zeer enkele uren van heel de week beslag, en onderwijl gaat het leven al de zeven dagen van de week door.

Het zou daarom geen verhouding hebben, om het zaaien van het goede zaai tot die enkele uren te beperken, en al die dagen daarna het zaaien van het boze onkruid rusteloos te laten doorgaan.

Neen, al die dagen der week, van den vroegen morgen tot den laten avond, moet ook het goede zaaien worden voortgezet.

Een enkel maal opzettelijk door een vermaan, een waarschuwing, een wenk in het goede oogeblik; maar moest ongemerkt door indrukken die van uw persoon, van uw leven, van uw houding, van uw doen en laten, van uw gesprekken, van uw voorbeeld in den ruimsten zin uitgaan.

Ook leetuur is hier een groote macht, en het is daarom zoo te betreuren, dat de dichtader onder Christenen niet milder vloeit, en de boeiende phantastie letterkunde niet op hooger peil staat.

Edoch, dit hangt aan talent en gave, en God zij geboden, dat Hij ook dit soort zaaiers in groter aantal en van hooger geesteskracht onder ons uitzende.

Maar wat, geheel afgezien van dit talent en van deze bijzondere gave, een ieder in het uitstrooien van het goede zaai laat moet geven, is het gewone leven, is de opvoeding der jeugd, is de steeds voortgaande onderlinge opvoeding, die weleer in den gewonen omgang aanbrengen.

Waar het zaaije van een boos onkruid indrong, moet aanstonds in groter aantal het goede zaai opschieten om het onkruid in zijn opkomen te verstoren. Niet ongemerkt.

En in dien zin zij de vraag herhaald: Als men op U wijst, zijt ge dan zeker dat men ook van U zeggen zal en kan: *Ziet, een zaaiër!*

Van elk woord, dat we spreken, zullen we eens rekenschap geven. Niet in een verhoor, waarom we het zoo en niet anders hebben gezegd, met recht onzerzijds om ons tegenpleddoel te voeren. Neen, maar doordat God ons zal toonen, welke de werking was, en hoever de werking ging, die van ons woord op anderen hart geoeft werd.

Soms zal ons die verrassen door den heerlijken, den gezegenden invloed, die, zonder dat we het

van verre vermoed hadden, van een door ons gesproken woord uitsing. Maar ook bitter zal het ons kwellen, als ons getoond wordt, wat fatale werking een onbedacht gesproken woord op ander zin en leven had.

En nu is dit het jammerlijkst, dat verreweg de meesten hierop zoo weinig bedacht zijn, dat ze niet voelen hoe hun woord en hun voorbeeld gedurig een vuur is, waar vonken van af spatten, en dat ze in hun onbeachtzaamheid met dat vuur zoo gevaarlijk spelen. Zoo b.v. wat haat het u, of ge bij uw opvoeding al telkens uw kind met het Woord bezaait, als ge slag op slag door uw gesprek en uw voorbeeld onkruid-zaai over het goede zaai heenstrooit.

Dat is de valse scheiding, alsof het leven werkloos bleef, en alleen bijbelsch vermaan werkte. Want juist dit is niet zoo. Als uw eigen leven niet van den geest des Woords doordrenkt is, bederft ge telkens door uw leven, wat u vermaan in het hart van uw kind poogde op te bouwen.

De echte zaaiër zaait altoos, zoo dikwijls het oogenblik gunstig is, en zoo alleen moogt ge u een gelukkig ontkiemen van het goede zaai beloven.

— — —
Ziet, een zaaiër! — wordt ook daaraan beproefd, of ge geduld hebt, om te wachten tot het door u uitgestrooide zaai ontkiemen kan.

Niets toch is droever, dan te wanen, dat uw vermaan, uw waarschuwing, uw oproep tot het heilige, plotseling het hart van uw kind omzet. Wie weet wat zaaien is, weet ook, dat het uitgestrooide zaai zijn tijd moet hebben, om te kunnen ontkiemen. En hebt ge dat geduld nu niet, en verwijt gij het uw kind, dat de vrucht van het zaai niet aanstonds uitkomt, dan hindert gij het ontkiemen, dan belet ge het vrucht zetten, dan verbitert ge, en verstoort uw eigen zaaiel.

Het verstandige, het van God gewilde zaaien luistert zoo nauw. De landman weet dat elk zaai zijn tijd heeft, en ook bij de opvoeding moet het soort van zaai dat ge uitstrooit, met de jaren van uw kind verband houden. Ook de gelegenheid beslist zoo in het oog looppend voor de ontwikkeling van het zaai, dat ge uitwerpt. Ook het leven heeft zijn steenachtige plekken, en zijn plekken vol doornen en distelen. Daarom is het zoo heilige kunst om voor het uitstrooien van uw zaai de goede plek, de plek met diepe rulle aarde te kiezen.

Er kan daarom niet genoeg op worden aangedrongen, dat toch in onze gezinnen, dat toch in onze scholen, dat toch in onze maatschappelijke kringen, de plicht en de kunst van het goede zaaien steeds ernstiger beoefening vinde.

De macht van het onkruid-zaaiën neemt op zoo verontrustende wijze toe, en ook onze kinderen staan al zeer spoedig aan den verderfelijken invloed, die hier van uitgaat, bloot.

Zoo nu kan het niet anders, of we raken achteruit, en we verliezen terrein, en onze kinderen zullen ons teleurstellen, indien niet elk onzer zijn roeping verstaat, om zaaiër, om zaaiër van het goede zaai te worden, en deze hooge roeping te vervullen met heiligen kunsten, met stil geduld, in nooit uitgeputte liefde, in steeds nauwer gemeenschap met Hem, die ons het zaai dat we uitstrooien zullen, toezicht.

Amsterdam, 19 Febr. 1904.

De Nationale Kerk.

Wat de Gereformeerde groep in de Hervormde Kerk inzake het Hooger Onderwijs beoogt, wordt allengs duidelijker.

Dr. Wagenaar, Hervormd predikant in Leeuwarden, lichtte in de *Volkshode* een tip van den sluier op, en Dr. Kromsigt sluit zich geheel bij diens betoog aan.

Men erkent, dat aan de Vrije Universiteit dusverre onrecht is aangedaan; het ingediende wetsontwerp, dat geen begunstiging maar rechtsgelijkheid beoogt, keurt men daarom op zichzelf goed. Maar men betreurt, dat de Minister niet tegelijk de zaak van de Theologische faculteiten aan de Rijksuniversiteiten aan de orde heeft gesteld, omdat dit een levenszaak is voor de Ned. Hervormde Kerk.

Daarom wil men thans een dwangmiddel gebruiken.

De groep uit de Hervormde Kerk wil het op een akkoord gooien. Het zal worden een do ut des. Geef ons de Theologische faculteiten aan de Staatsuniversiteiten terug, dan stemmen wij voor de wet. Zoo niet, dan zal „rechtsuitstel” — het nieuwe woord is van Dr. Wagenaar — het dwang middel worden om klem aan onzen eis bij te zetten. We stemmen het wetsontwerp dan af en het Bijzonder Hooger Onderwijs zal hiervan den last dragen.

Droever staaltje van partij-politiek is nauwelijks denkbaar.

Ge erkent dat een ander onrecht wordt aangedaan. Weg en middelen staan open om dat onrecht weg te nemen. Maar ge bestondigt dat onrecht opzettelijk, omdat de Regeering niet terstond bereid is om op een ander punt aan uw wenschen te voldoen.

En wat de zaak nog droever maakt is, dat ook hier het kerkisme weer in al zijn naaktheid voor den dag komt.

Het ingediende wetsontwerp heeft met de Gereformeerde kerken niets uitstaande, en schenkt zelfs aan de Theologische faculteit der Vrije Universiteit niet één voordeel of privilege.

Het bedoelt uitsluitend en alleen om het Vrije Hooger Onderwijs uit zijn vernederende positie op te heffen; om te maken, dat ons volk weer Christelijke doctoren, antirevolutionaire staatslieden en advocaten, calvinistische literatoren en natuurkundigen kan krijgen. Een nationaal belang dus, waar de Kerk geheel buiten staat.

Maar bij deze broeders is de enige drijfveer de Nederlandsche Hervormde Kerk. Met leede oogen zien ze, dat de Gereformeerde kerken aan invloed op ons volksleven winnen. En daarom mag aan de Vrije Universiteit geen privilege worden gegund, voordat eerst een equivalent aan de „Vaderlandsche Kerk” geschonken is.

Toch mag noch deze partij-politiek in slechten zin, noch dit kerkisme onbetelden de vraag onder de oogen te zien, of hetgeen deze groep wenscht en verlangt, metterdaad eisch is van het recht en dus ook onzerzijds gesteund moet worden.

Volgens deze broeders nu is de Nederlandsche Hervormde Kerk nog altoos de Nationale Kerk, de volkskerk, de kerk waarin de traditie en het historisch leven der Natie geconcentreerd ligt. Voor deze kerk zijn de Theologische faculteiten aan de Rijksuniversiteiten opgericht. En daarom eischen ze, dat door de Regeering deze faculteiten weer aan haar bestemming zullen worden teruggegeven.

Nu spreekt het wel vanzelf, dat van deze praemissen niet één met de werkelijkheid overeenkomt.

Een nationale kerk is er in Nederland niet, want de natie ligt op kerkelijk gebied in tal van groepen verdeeld en zelfs een numeriek zoo kleine groep als de Gereformeerde kerken oefent op het nationale leven vrij wat meer invloed dan het logge lichaam der Hervormde Kerk, waarin de meest tegenstrijdige geesten huizen.

En even onjuist is het, dat de Rijksuniversiteiten en de Theologische faculteiten zijn opgericht om deze Ned. Herv. kerk van predikanten te voorzien. Ze zijn opgericht voor de Gereformeerde religie, voor de Kerk des Heeren, maar niet voor het staats-creatuur van Koning Willem I.

Maar ook al waren deze praemissen juist, wat wil men dan van de Regeering?

Dr. Kromsigt noemt althans een punt: De Dogmatiek moet weer een cereplaats in de Theologische faculteit ontvangen.

Op zichzelf is deze eisch uitnemend. Een Theologische faculteit zonder Dogmatiek is een lichaam zonder hart.

Maar met deze formeel reconstructie der Theologische faculteit zijt ge voor uw beginsel geen stap gevorderd.

Toen de Dogmatiek onder staatshoede stond, doceerde Scholten te Leiden de moderne theologie. En er is geen quaestie van, dat wanneer straks weer een liberaal of radicaal ministerie aan het bewind komt en deze een theologischen professor te benoemen heeft, geen Calvinist, maar een ethische of moderne de uitverkorene blijken zal.

Zelfs zou het niets baten te bepalen, dat de Regeering voor de Theologische faculteiten alleen mannen uit de „Nationale kerk” benoemen mocht. Indien een socialistisch ministerie, optrad, zou het zonder veel moeite de vacante cathedra's met socialistische professoren kunnen bezetten; professoren, die nog altoos lid waren der „Nationale kerk”. Denk slechts aan Ds. Bax en Ds. Van der Heide.

Natuurlijk bedoelen deze broeders het niet. Het is hun niet te doen om een formeel Theologische faculteit en een formeel band aan de Nederlandsche Hervormde kerk, maar om een Theologie, die weer in werkelijkheid Theologie is, d.w.z. wetenschap van de geopenbaarde kennis Gods.

Maar juist daarom kan deze voorslag ons niet uit het moeras helpen.

De grondstof van deze broeders is, dat ze altoos in ficties leven en daarom voor de realiteit geen oog hebben.

We hebben geen Gereformeerde Overheid meer.

Een nationale kerk bestaat er niet.

En wat zichzelf als de vaderlandsche kerk aandient is een gezelschap, dat uit de meest heterogene elementen bestaat; uit modernen en orthodoxen, evangelischen en ethischen, spiritisten en materialisten.

En wanneer men desniettemin staande zegt, dat de nationale universiteiten meer bruikbaar moeten gemaakt worden voor de nationale kerk, en daarom de nationale overheid nationale theologische faculteiten moet oprichten, dan misleidt men de menigte met een phraseologie, die niets zegt.

Belachelijk maken.

In *Het Volk* verwijt Josua Loopuit ons, dat wij het Overwezen belachelijk hebben gemaakt, door het zoo voor te stellen alsof God bij de wetgeving aan Israël rekening had gehouden met ingewortelde volksgewoonten, die niet in één dag konden worden afgeschaft.

Indien dit verwijt juist was, dan gold dit niet *De Herant*, maar Christus. Hij toch heeft gezegd, dat Mozes van wege de hardheid van Israël's hart het volk toegelaten had scheidbrieven te geven, maar dat het van den beginne niet aldus was geweest.

Maar natuurlijk verstaat *Het Volk* van deze dingen niets.

Het zou alleen eerbied hebben voor een God, die echt radicaal-socialistisch met van boven opgelegde wetten elken misstand uit den weg had geruimd.

En omdat de God van den Bijbel aan dit socialistisch ideaal niet voldoet, omdat Hij eerst de zedelijke grondslagen in het menschelijk hart recht wil leggen, daarom verwijt *Het Volk* ons, dat wij een „conservatieve” God hebben.

Alsof het valse conservatisme niet juist daarin bestond, dat het historisch gewordene bestendig wordt alleen omdat het bestaat.

Terwijl de God van den Bijbel, juist omgekeerd, ook bij Israël in Zijn heilige Zede-wet het hoogste ideaal den mensch voorstelt en met zijn *Gij zult niet* de scherpste critiek op het zondig menschelijk leven uitspreekt.

Het Christendom, dat door dien God zich leiden liet en aan Zijn Woord geloofde, heeft niet revolutionair, maar reformatisch als een zuurdeeg heel het maatschappelijk leven veranderd. Het heeft niet door uitwendige wetten, maar door prediking van het Evangelie de slavernij afgeschaft, de heiligheid van het huwelijk hersteld, de vrouw uit haar diep vernederende positie weer opgericht.

Terwijl de Franche Revolutie, die met staatsgeweld plotseling gelijkheid, vrijheid en broederschap wilde invoeren, wel het

duidelijkste bewijs heeft gegeven, hoe machteloos zulk een poging is.

Of is op de Franche Revolutie niet gevolgd de dictatuur van Napoleon?

Antipapisme.

Een welwillend lezer vraagt ons, of we ons niet te sterk uitlieten, toen we schreven, dat de Roomsche kerk in onze dagen alle overtreed van het 7de gebod bij haar geestelijken en in haar kloosters gestrengelijk straft. Hij zond ons daarbij het prospectus van een dier bekende werken over de Roomsche moraal, waarin juist het tegendeel beweerd werd.

Nu willen wij wel bekennen, dat dit soort antipapistische leetuur, die onder gesloten enveloppe verzonden wordt met het opschrift, dat alleen getrouwde personen het boek lezen mogen, ons tegen de borst stuit. Er zijn „diepten van satan,” waarhaer het beter is geen blik te slaan. En al hebben de Roomsche moralisten, met het oog op de biecht-praktijk, dingen geschreven, die het zelfs niet oorbair is hier aan te duiden, het heeft geen het minste nut, dergelijke uitpluizerijen, over wat op sexueel gebied misdreven kan worden, onder het volk te brengen. Eer loopt men gevaar daardoor hartstochten te prikkelen, die slechts een vonk noodig hebben om in ons eigen hart te ontbranden.

Reeds om die reden kunnen wij dit wapen tegen Rome niet goedkeuren.

Maar bovendien wordt in dit soort literatuur een indruk gegeven van de Roomsche moraal en moraliteit, die niet juist is. Ook hierbij versta men ons wel.

Dat de gedwongen onthouding, die Rome aan haar priesters en kloosterlingen voorschrijft, in strijd is met Gods Woord, en aanleiding geven kan tot allerlei ongerechtigheden, is door ons nooit ontkend.

Evenmin als het feit, dat de slappere moralisten onder de Roomschen, door hun ver gedreven casuïstiek en hun probabilisme, dingen hebben toegelaten, die zelfs wanneer we ze noemen, elk eerbare mensch een schaamteloos op de wangen zouden jagen.

Maar wanneer de voorstelling wordt gegeven, in deze antipapistische literatuur, alsof de Roomsche kerk en de Roomsche geestelijkheid in haar geheel voor deze excessen aansprakelijk zou zijn, ja alsof de Roomsche kerk officieel zoo goedkeuren en gedoogen, dat door haar geestelijken ontucht werd gepleegd, dan is deze voorstelling met de waarheid in strijd.

Het diep zedelijk verval, waarin de Roomsche geestelijkheid ten tijde van de reformatie zich bevond, mag niet als maatstaf gebruikt worden voor de Roomsche kerk in onze dagen.

De Roomsche kerk heeft uit die zedelijke inzinking zich opgericht. En welke bezwaren de Protestanten tegen Rome's leer en eeredienst ook mogen hebben, het zou onrecht zijn, wanneer men niet eerlijk erkende, dat de Roomsche geestelijkheid in onzen tijd, wat haar zedelijk leven betreft, gerust de vergelijking met de geestelijken van elke andere kerk kan doorstaan.

Terminologie.

De oud-zending P. Jansa zendt ons het volgende schrijven:

Wonderspreuken.

Wanneer de wijzen der wereld kennis nemen van het onderwijs in de Godzaligheid, dan vernemen wij van hen nog al eens een afkeurend oordeel.

Wat wonderspreukige leer, waarmee de hersens van het eenvoudige volk noodeloos worden vermoeld.

Al spoedig komt ook het wonderspreukige Drieënheid op het tapijt. „Hersens noodeloos vermoeden” met het denkbeeld van een Drie-eenheid God. En toch, zoo er onder die eenvoudigen één zijn, die niet vanzelf gevoelt, dat in het wezen van den Oneindige iets moet zijn, dat ons begrip te boven gaat!

Nog meer; is niet voor den eenvoudige onder de eenvoudigen het denkbeeld zelf aller kostelijkst en overvloeiende van vertekking en troost?

Vader, Zoon en Heilige Geest; een enig en waarachtig God, voor allen die Hem eeren en op Hem vertrouwen voor tijd en eeuwigheid? De Almachtige een Eenwig God, een Vader voor Zijn menschenkinderen. De Zoon Gods zich offerende op het Kruis, voor de zonden der wereld tot eeuwige heiligheid voor allen, die zich aan Hem toevertrouwen!

De Heilige Geest met al Zijn kostelijke gaven, gereed voor elk schuldbelijdend zondaar, die zich door Hem laat bewerken en leiden, Hem al die genade in 't Goddelijk Wezen deelachtig makende. Wie kan den gansen schat van heiligheid in zijn besef omvatten, die in dat Drie-eenheid besloten ligt! Maar om aan die eenheid én volheid haren vollen eisch te doen toekomen, moet in de omschrijving van de Drie-eenheid het epithet *Persoon* weg vallen; immers ook in Gods Woord lezen we enkel: „Drie zijn er die getuigen in den hemel.” Het lijdt toch geen tegenspraak, dat Personen moet aanleiding geven hebben tot de beschuldiging van drie Goden te dienen, en daardoor het Evangelie voor den Jood onaanneemelijk gemaakt.

Wij begrijpen, dat broeder Jansz bij zijn missie-arbeid onder de Heidenen vaak de moeilijkheid heeft gevoeld om het dogma van de Drie-eenheid zoo voor te stellen, dat het gevaar van driegodendom vermeden werd.

Ook moet met Calvin erkend worden, dat de uitdrukking „personen in het Goddelijk wezen,” evenals die van de „beide naturen in Christus,” slechts zwakke pogingen zijn om een ondoorgrondelijk Goddelijk mysterie in onze taal weer te geven, en nooit volkomen kunnen uitdrukken wat God in Zijn Woord ons geopenbaard heeft.

Maar br. Jansz vergist zich, wanneer hij meent, dat de Christelijke kerk, door deze

uitdrukkingen niet te gebruiken, de bezwaren der ongelovigen uit den weg zou ruimen.

Dat bezwaar geldt niet het woord, maar de zaak.

Men wil wel in Christus een openbaring der Godheid zien en den Heiligen Geest als een kracht eeren, die van God uitgaat en in de menscheid werkt; maar dat de Zoon en de Heilige Geest meer zijn dan een openbaring en een kracht; dat zij in het Goddelijk wezen een eigen persoonlijk bestaan hebben, dat wil men niet erkennen.

En al is het waar, dat de Heilige Schrift nergens het woord *persoon* gebruikt, toch schrijft ze aan den Vader, den Zoon en den Heiligen Geest in het Goddelijk wezen zulke eigenschappen toe, dat wij in onze taal dit niet anders kunnen uitdrukken, om elke valse voorstelling van het Goddelijke Drie-eenheid leven af te snijden, dan door met heel de Christelijke kerk te spreken van drie personen in het éene Goddelijke wezen.

Die belijdenis is onder veel bange worsteling tegen alle ketterij tot stand gekomen. De leiding des Heiligen Geestes heeft daarbij de kerk steeds dieper in de kennis dezer waarheid ingeleid. Waar die belijdenis zuiver gehandhaafd bleef, werd in het gevaar van het driegodendom en dat van een pantheistisch sabellianisme steeds vermeden. Er is dus geen de minste reden voor de Christelijke kerk om deze belijdenis te niet te doen, ook al erkent ze met den Apostel Paulus, dat we hier slechts ten deele kennen en ons menschelijk spreken slechts een zwakke weerklink is van dit heilig mysterie.

Oh! va piano.

Er komt langzamerhand weer schot in. Het goede voorbeeld, dat onze hofstad gaf, waar eindelijk de kerkelijke scheidsmuren wegvielen, prikkelt tot navolging.

Zoo hebben in Arnhem 15 vele gemeentelieden eenige pressie op den Kerkeraad uitgeoefend, en de Kerkeraad verklaarde zich bereid de onderhandelingen over de saamsmelting voort te zetten, mits zonder overhaasting met het oog op het gebrek aan onderling vertrouwen, waartoe door de laatste gebeurtenissen in ons kerkelijk leven aanleiding gegeven was.

En ook te Leiden deed men een stap in de goede richting.

Een uit het drietal zusterkerken stelde aan de andere voor, eens per maand de Dienaren te ruilen, om zoo beter met elkaar bekend te raken.

Nu is dit nog wel niet veel. Maar wij Hollanders zijn gewoon niet over één nacht ijs te gaan. Voor overhaasting zijn wij vuurbang.

En hoofdzakelijk is, dat men maar niet in den gedeelten toestand *berust*, maar dien over en weer als zondig erkent en, zij het dan ook voetstap voor voetstap, een poging waagt om iets dichter bij elkaar te komen.

Dan zal de liefde van Christus overmogen, en achteraf zal men verbaasd zijn, dat men zo lang werk had om met broeders saam te gaan leven.

Salemba-School.

Het bestuur der Christelijke Meisjesschool te Salemba, Meester-Cornelis op Java, deed onlangs een oproeping voor de vacante betrekking van onderwijzeres.

Slechts één onderwijzeres solliciteerde en trok daarna hare sollicitatie in. Naar men zegt, omdat onder de Christelijke onderwijzeressen in Nederland het gerucht loopt, dat de arbeid aan deze school te zwaar zou zijn.

Mejuffrouw J. M. van Loon, die zelve zes jaar lang aan de Salembaschool werkzaam was, verzoekt ons, dit gerucht als onjuist tegen te spreken.

Zij is volkomen bereid nadere inlichtingen te geven aan wie dit wenscht, en zou het zeer betreuren, wanneer de eenige Protestantisch-Christelijke meisjesschool in Nederland, door gebrek aan hulp uit Nederland, moest ten gronde gaan.

Het adres van Mej. Van Loon is te Utrecht, Briggtenstraat 20.

Door de kieren.

Al is de Gereformeerde kerk allengs in haar polemiek tegenover de Gereformeerden buiten het genootschap gematigder geworden, zoo nu dan en giunt de oude doleantiaat nog eens door de kieren heen en krijgen de Gereformeerde kerken, of *De Herant*, even den nagel van den klauw te voelen.

Zoo nu weer van Ds. Eringa van Workum. In het gebouw der Gereformeerde kerk te De Lier was een politieke meeting met debat gehouden. Ook socialistischen waren daarbij uitgenoodigd. En het gerucht liep, dat de Gereformeerde jongelingen hadden geapplandeerd, toen de socialistische woordvoerders, die voor deze gelegenheid een rood vest hadden aangedaan, van den kansel af hun denkbeelden verkondigden.

Naar aanleiding van dit gerucht, spreekt Ds. Eringa van *verbroedering* tusschen de Gereformeerden en socialistischen en richt hij tot ons de volgende strafpredicatie:

Dat zijn nu dezelfde menschen, die in de Kerk, geheel ten onrechte onder de leuze „Wat samenstemming heeft Christus met Belial, of wat deel heeft de geloofvige met den ongelovige?” de belijdenis der waarheid kerkelijk van elkander hebben gescheiden.

Op kerkelijk terrein dus te eng, maar op politiek terrein veel te ruim. Of dit meten met twee maten naar den Woord Gods is, betwijfelen wij ten zeerste. Deze gebeurtenis versterkt ons

in de meening sympathieën zij. Och! dat men onderrichten.

Zoo veegt i. Zelf steekt tus kerk geen sche prediken de kerk duizen, uit hun s. Maar wann Zuid-Holland heeten geappt politiek debat over die bo de kerk zoo ruim zijn.

Alsof de G revolutionaire worden gesten gen misdoen.

Intusschen l dan voige last De Gereform hebben zelf te valsehe aankl.

Niet door l listen in het ingeret.

Getuigt het aan argument praatjes, waar tegenstander e

Da. Feringa l had een jacht die de druiven verwoesten.

Het beeld v formatie geheete

De eerste voss tijdschrift. Ik l in de dagen va zien is, en dat A der hem te van ouder sporen va is er in elk ge deeling in de d „Sibbith” geh bende Romeinl midden tusschen wegkerkt. Ze e

En geheel de ge beschrijving i gevaarlijkste, z e nabij kende, geg studeerd had, w rijk geweest i over alle wereldd zij veel kwaad: trouwens ook. Ee bijzonder gunstige

Kerkelijke par tingen in de Ker Veel erger nog (gelijk soms in C ven de pa-tien i gevaarlijkste, z e niet zijn streken.

Trenit was in partijen. Maar e verdragsaanbeid alk ben van Ph alk ben van A alk ben van A tegen in.

Is het niet mi Toch verschiep weinig partijen i anderen tot de i Christus.”

„En ik van Chi verraad. Uw boe Hier moet men en” is een vrom meer scheiding i

En daarbij: V Gij U toch in? dat dan niet? W Leeft alleen (Gij) is het alleen U en vrede, te doe

„En ik dan va Bijten neemden dan Gij? In tige Helands discipel mer van verzooni niet toe? Wij bu klaring zou ons e niet; want Gij zij het behoef ook t nen, die zich als de anderen. En gevoelen hetwelk zoo boven allen C zelfverheffing.

„En eenheids p is trouwens zo v dig ongerijmd zo ons woord „partij beteekent *idee*”.

Het verensijn hee niet omvatv zijn Een zelfsta eenheid van het dus een verdeel verspreijng verer lijke signur bege groep li

de bezwa-
weg zou
ord, maar

penbaring
gen Geest
od uitgaat
ar dat de
r zijn dan
dat zij in
ersoonlijk
niet er-

ge Schrift
uikt, toch
son en den
eren zulke
te taal dit
om elke
dodelijke
dan door
e spreken
dodelijke

ge worste-
gekomen.
eft daarbij
se dezer
belijdenis
in het ge-
at van een
vermeden.
n voor de
niste niet
n Apostel
dele ken-
dechts een
mysterie.

schot in.
te hofstad
e scheids-
volging.
gemeente-
eraad uit-
uarde zich
de saam-
der over-
brek aan
door de
elijk leven

een stap
ken stelde
maand de
net elkaar

Maar wij
den nacht
zijn wij

ar niet in
naar dien
n, zij het
en poging
e komen.
tus over-
aad zijn,
om met

esschool
ava, deed
scante be-

liciteerde
in. Naar
lijke on-
gerucht
school te

zelve zes
erkszaam
is onjuist

lichtingen
zou het
e Protes-
Nederl-
ederland,

Utrecht,

lengts in
formeer-
lger ge-
de oude
ren heen
n, of De
clauw te

Vorkum.
e kerk te
met de
daarbij
dat de
capplau-
voeren
rood
ansel af

spreekt
chen de
richt hij

ie in de
re, Wat
al, of wat
ovigje?

op poli-
met twee
twijfelen
erkt ons

in de meening, dat er veel meer socialistische
sympathieën zijn, dan men in 't openbaar weet.
Och! dan men zich door Gods Woord beter liet
onderlichten.

Zoo veegt men zijn eigen paadje schoon.
Zelf steekt men als ambtsdrager in Chris-
tus kerk geen vinger uit, om de socialisti-
sche predikers, die door hun prediking in de
kerk duizenden van het Evangelie afrek-
ken, uit hun ambt te ontzetten.

Maar wanneer in een achteraf dorpje in
Zuid-Holland een paar baardeloze knapen
heeten grappigheidsdier hebben bij een
politiek debat, dan roept men we en ach
over die booze Gereformeerden, die in de
kerk zoo eng en in de politiek zoo
ruim zijn.

Alsof de Gereformeerde kerken of de anti-
revolutionaire partij aansprakelijk konden
worden gesteld voor wat een paar jongelien-
den misdoen.

Intusschen bleek zelfs heel dit gerucht niets
dan vuige laster te zijn.

De Gereformeerde jongelingen te De Lier
hebben zelf terstond geprotesteerd tegen die
valsche aanklacht.

Niet door hen, maar door enkele socia-
listen in het hofstede was het applaus
ingezet.

Getuigt het niet van jammerlijk gebrek
aan argumenten, wanneer men met zulke
praafjes, waarvan geen woord waar is, zijn
tegenstander een hak gaat zetten?

Lit de Pers.

De Feringa heeft in het Gereformeerde Volks-
blad een jacht ondernomen op „kleine vossen“,
die de driften van onzen kerkelijken wijngaard
verwoesten.

Het beeld van het eerste „voetje“ partij-
formatie geheeten, wordt aldus u geteekend:

De eerste vossensoort is die van Kerkelijke par-
tijvorming. Ik heb mij laten verhalen, dat zij reeds
in de dagen van Kousch, Dathan en Abiram ge-
men te, en dat Aaron en Mirjam er een zagen zon-
der hem te vangen. Anderen meenen, dat er nog
ouder sporen van te vinden zijn. En uit later tijden
is er in elk geval menig blijk van. Een onderaf-
deeling in de dagen der Kerkheren heeft, men ik,
„Sibboleth“ geheeten. In later tijd heeft een
bende Romeinse kerklieden den Apostel Paulus
midten tusschen vechtende vossen van deze soort
weggerukt. Ze zijn gevaarlijk dat verkeer ik u!
En geheel de geschiedenis getuigt er van. De beste
beschrijving ervan heeft Paulus (de zo zoo van
nabij kende) gegeven, nadat hij ze te Corinthe be-
studeerd had, waar zij voor die dagen bijzonder tal-
rijk geweest zijn. Zij hebben zich vandaaruit
over alle werelddelen verspreid. In Amerika doen
zij veel kwaad in de Schiedland en andere landen,
trouwen ook. En in ons eigen land schijnen zij een
bizarren gunstigen bodem te vinden.

Kerkelijke partijvorming maakt groote verwoes-
tingen in de Kerken, wanneer zij openlijk optreedt.
Veel erger nog wanneer zij den schijn aanneemt
(gelijk soms in Corinthe en in Nederland) van bo-
ven de partijen te staan. Verborgenen klippen zijn de
gevaarlijkste. Een vos verliest wel zijn haren; maar
niet zijn streken.

Trouw is in Corinthe die gedeeldheid in drie
partijen. Maar erger nog werd het toen er onder
verdragsaankomsten nog een vierde vos bijkwam!
„Ik ben van Paulus“, zegt de een.

„Ik ben van Apollus“, roept een ander.
„Ik ben van Kephas“, schreeuwde er een derde
tegen in.

„Is het niet meer dan genoeg?“
Toch verscheen nu nog een vierde, alsof er te
weinig partijen waren. En haar leue hist al de
anderen tot de felste woede aan: „En ik ben van
Christus.“

„En ik van Christus...!“ Reeds dat voegwoord
verraadde Uw boosheid, lievig verzoeningsmens!
Hier moest verminderd worden, maar het woord
„en“ is een vermeerderingswoord. Zoo komt er nog
meer scheiding in plaats van vereniging!

En daarbij: Welk een hoopmoed? Wat beelde
Gij U toch in? „En ik dan van Christus?“ zijn wij
dat dan niet? Weet alleen Gij, wat de Schrift zegt?
Leest alleen Gij in gemeenschap met den Christus?
Is het wel „en“ ons recht en vrijheid, om waarheid
en vrede, te doen?

„En ik dan van Christus...!“
Bijster nederig! Wij allen zijn dus minder goed
dan Gij! In tegenstelling met ons zij Gij dus des
Heilands discipel? Besef Gij niet, dat er zoo min
van verzoening komt? Wij geven U dat intussen
niet toe? Wij kunnen dat niet; want zulk een ver-
klaring zou ons eigen doodvonnis zijn. Wij willen
niet; want Gij zijt waarlijk niet beter dan wij! En
het behoeft ook niet, want Jesaja veroordeelt de
nen, die zich afscheiden en zich beter achten dan
de anderen. En niemand heeft minder van „dat
gevoelen hetwelk in Christus was“ dan wie zich
zoo boven allen Christelijk noemt in 't phariseische
zelfverheffing.

En eenheids partij, een partij van ineenmetting.
Is trouwen zoo onmogelijk, dat het reeds tanken
die ongemakken zou wezen. Want het woord waaraan
ons woord „partij“ ontleend is, het Latijnsche „pars“,
betekent „deel“. Het sprekend dus van gedeeldheid.
Het vereenigt niet, maar splitst. En het kan het ge-
heel niet omvatten, zonder op te houden deel te
zijn. Een zelfstandig gegroepde gedeelte, dat de
eenheid van het geheel voor zich opschiet, zou
dus een verdeling te meer bewerkten en dus de
versplijting verergeren. Tenzij het liever de arme-
lijke figuur begerende van een middenpartij. Een
groep lieden van het ware midden. Van geven en
nemen. Ploeters en gelijkbreijers. Zelfverloochening
verwaring met zelfuitwissing. Levend als bij
improvisatie en zonder koersbepalend uitgangspunt.
Liever zwevend, dan terrein afsnijdend. Onderzoek
vredend, omdat mogelijk gedachtenverwijfing van
ken van doen opleveren. In het minst niet begre-
rend voor de eere des Heeren op te komen.

Niet verstaande, dat juist de liefde eischt, het
„Houdt vrede met alle menschen“ te beperken door
een „Indien het mogelijk is“ en liever tot levens
leus nemend. Wat Bilderdyk eens spottend zong:
„Wees alles steeds met ieder eens! Verlijk geest,
niet recht wetend, wat ze denken moeten van een
Jezus, die de lieden den tempel uitgelezen en hun
geledafeljes omwerpen kon.“

Lieden als Samuel Pickwick met geestdrift afge-
randsd door de strijdende dagbladschrijvers, die
hij beide te vriend houden en tot vrienden maken
wil, of als de man, die na aan twee twistende lie-
den elk afzonderlijk gelijk gegeven te hebben en
andere kon dan hun ook gezamenlijk gelijk geven.
toen zij beweerden dat hij op deze wijze ongerijmt
werd. Tot verzoening en eenheid komt het op deze
wijze natuurlijk nimmer.

Waar weldien en lügenprediking binnendringen.
behooren zoodanige partij-formatie. Daar is die er
zelfs reker nuttig. Leugen en waarheid zijn daar
samen in reker bedriegelijke nabootsing van een-
heid. Daar werkt partij-formatie (de wolven weg-
drijvende wachthond van deze naam, wel te ver-
staan) gelijk een verwarving, die het levende reed
door uitdrijving van het doode; waardoor het groeien
van wat levend één is, weer mogelijk wordt.

Maar waar de Kerken de prediking der waarheid
hebben, en naar het woord des Heeren innerlijk
en onderling geordend zijn, is partijvorming een
misdaad. Want door eigenwillige groepering in
de plaats te stellen der van God gegeven organische
uitgroeiing overtreedt men het Tweede Gebod.

In kerkelijke verval werct zich dit. Want de
Kerk is niet een machine, maar een organisme.

Niet een optelsom, maar een eenheid. Doodsheer-
deren kan men soort bij soort groeperen, maar het
schijnt minder aanbevelenswaardig levende men-
schen aldus te rangschikken, dat alle hoofden op
een stapel liggen, alle armen op een tweede, alle
benen in een derde vertrek en alle rompen in een
vierde. Sommigen wagen de stoute gissing, dat al-
dus gerangschikte menschen hebben opgehouden
te leven.

Desgelijks is het zeer ordelijk, planken op een
houtveiling bijeen te voegen in partijen. Maar wie
in zijn boomgaard de wortels, de takken, en de
stammen in partij-formatie zou vereenigen, zou im-
mers zijn boomgaard kwijt zijn.

In beide gevallen zou de eigenwillige partijfor-
matie den dood hebben gebracht.

Natuurlijk bestaat sekere drang tot partij-formatie
bij alle mannen van beginsel. Want aan beginsel
is een begin; en een begin is iets onvoltooid. Het
was, pers, breekt baan. Het ontloopt tegenstand.
Daardoor komt het gevaar van engbarigheid en
overdrijving. Het wortelt in den grond van ons
hart; maar roept zoo allicht bij ons hartstochten
wakker. Daarom werkt in het prijs stellen op de
ginselen sekere centrifugale kracht, waardoor inder-
daad soms uiteengaan kan dreigen. En wel ware
beginsel-eenheid hier een geneesmiddel erger dan
de kwaal, doch naar minder bedenkelijk genees-
middel moet ernstig worden uitgelezen.

Tot de betere medicijnen behooren zelfbedwang
en ruimbeld van blik, scherpte van oordeel, en
veelzijdigheid van ondervinding. Maar het voor-
name middel is toch nog een ander. De middel-
punt vliedende kracht wordt van schadelijk tot ge-
gegend gemaakt door de aantrekkingskracht: „Dat
al Uwe dingen in de liefde geschieden“, zegt de
Schrift.

De liefde. Zij handelt niet ongeschiktelijk. Zij
is niet opgeblazen. Zij is noch argwaanend noch
kwalijknemend. Zij zoekt zichzelf niet.
Wél offert zij nimmer beginselen aan personen
op. Maar het uiterste beproeft zij om de personen
voor de beginselen te winnen. En alleen indien on-
danks allen arbeid de onmogelijkheid hiervan moet
erkend worden; terwijl nochtans deze beginselen
door de Heilige Schrift worden geëischt, en uitstel
niet langer mag worden geduld, — alleen dan laat
zij desmoeds de onwillige personen los. Dan echter
is het niet Kerkelijke partijvorming, maar Kerk-
elijke uitzuivering.

Zet dan de jachtvrouwen aan den mond, en roept
alle goedgezinden bijeen (ook al waren ze niet steeds
in ieder opzicht gelijkzinnig) om ter voorzigtich te
gaan. En let scherp op de sluwe soort van Kerk-
elijke partij-formatie.

Zij wil de eenheid in belijdenis opteuten. De een-
heid van beginsel loskrakken. De eenheid in Kerken
ordenen aanranden. De eenheid van het lichaam
van Christus verscheuren.

Maar de Schrift zegt, dat het één Heer, één Ge-
loof, één Doop, is. Wordt dan al wat tot partij-
vorming kon voeren getoetst aan den Bijbel en de
daaruit gevloeide Belijdenisschriften! Worden, indien
het moet, alle verschil en geschil op den rechten
tijd en op de rechte wijze behandeld! Maar laten
de levende leden der levende Kerk (niet in te de-
len als de doode stukken van een partikelvoel-
schap) verze houden van Kerkelijke Partijvorming
en van al wat daartoe voeren zou!

Deze schets pakt; ze stelt de zonde van partij-
vorming in de kerk in helder licht en ze geeft
er het medicijn bij.

Het levend organisme van Christus Kerk
duld geen partijkucht of scheurkrakten.
Het is één Heer, één Gelooft en één Doop.

Officiële Berichten.

De heer A. Scheele, beroepen predikant te
Veere, deed voor de Classis Middelburg pen-
tent examen, en werd met alle stemmen tot
den Dienst des Woords en der Sacramenten
toegelaten.

Namens de Classis,
H. P. INGENHOUT, Scriba.

L. S.
De classis Arnhem van Gereformeerde Ker-
ken, vergaderd te Arnhem, den 28en October
1903, droeg het moderamen op, in verbinding
met den deputaat ter behartiging van de belangen
der Hollanders in de Rijn-provincie, alle Kerken
in het Vaderland er op te wijzen, dat zij tegen
over de landgenooten en broeders in Rijn-
Pruisen een verplichting hebben, omdat uit
alle deelen onzes lands aldaar uitgewekenen
zijn, die er door arbeid hun brood zoeken.

De classis is van oordeel, dat deze arbeid
meer bekendheid moet verkrijgen, en de nood-
zakelijkheid dient gevoeld, om door vaste jaar-
lijksche contributie dit werk in stand te houden.

Ook werd besloten aan particulieren te ver-
zoeken, eveneens jaarlijksche bijdragen te willen
toezeggen, of ten gaven in eens te geven.

Enige mededeelingen volgen hier:
In Rijn-Pruisen zijn op dit oogenblik onge-
veer 60.000 Nederlanders, om grootendeels door
fabrieksarbeid aldaar hun bestaan te vinden.

Reeds vóór 1895 werd door particulier initia-
tief in eenige behoeften voorzien.

Maar in Ap. II 1895 trok de classis Arnhem
zich het lot dier verstrooinden aan.

De broeders in Rijn-Pruisen, met de taal
de zeden en gewoonten van 't land hunner
vreemdelingschap onbekent, waren buitendien
gehecht en gewoon aan een andere belijdenis
liturgie en kerken-ordening in 't Vaderland dan
in Duitsland gebruikt worden, en stonden er
op, dat zij tot een Nederlandse Gereformeerde
gemeente zouden worden georganiseerd.

Hiertoe werden zij bijgestaan en op allerlei
wijze door een zeer gewenschten nitlag be-
vredigd.

De Nederlandse Gereformeerde Kerk werd
in 1897 reeds te Duisburg c.a. geïnstalleerd;
en ook te Ruhrort c.a. had dit kort daarna
plaats.

Het Presbyterium der Evangelischen Gemeinde
te Duisburg staat des Zondags voormiddags
het Gemeindehuus aan Stapelthor af, en des
avonds de Johannis-kerke; en het Presbyterium
te Ruhrort de kapel in het Schifferheim,
Mühlstrasse.

Te Homburg bij Ratingen was reeds vroeger
eene gemeente gesticht, en te Essen wordt
geregeld gepredikt in een lokaal behoorende
bij de Kreuzkirche.

Deze beide laatste plaatsen heeft de classis
Zutphen van de classis Arnhem overgenomen.
Ook op andere plaatsen is een beginsel.

Het geheele arbeidsveld overziende is het
overtuigend gebleken, dat Duisburg 't midden
punt dient te zijn, van waar uit het werk moet
geregeld en volbracht.

Maar als de Kerk van Duisburg — die met
grootte erkentelijkheid dezen arbeid waardeert —
al 't mogelijk doet, kan, met de hulp der
classis Arnhem, plus de 25 van de provincie
Gelderland, Duisburg nog niet overgaan om een
eigen dienaar des Woords te beroepen.

Het verlot der Generale Synode, om zich
tot de Algemeene Kerk voor hulpbehoevende
Kerken om hulp te wenden, geeft geen uitred-
ding, daar de aanvragen bij die Kerk de in-
komsten overtreffen.

Er moet dus op andere wijze in deze be-
hoeften voorzien.

De allererste behoefte is voor Duisburg een
eigen dienaar des Woords te verkrijgen.

Nu zijn de inkomsten aan contributien en

collecten in Duisburg jaarlijks even 1200 Mark,
(fl. 750).

Maar de uitgaven zijn grooter dan men zich
denkt, daar de levensstandaard er hooger is
dan in ons Vaderland.

Beneden de 4000 Mark (fl. 2400) kan geen
dienaar des Woords beroepen worden, en dan
is zijn tractement nog uiterst schraal, daar
hiervan een woning moet worden gehuurd en de
huurprijs hoog is.

Dan heeft de Kerk buitendien nog uitgaven
te doen, die hier niet onder begrepen zijn.

Bij een geregeld- bezetting is er alle hoop,
dat de gemeente niet alleen spoedig zich uit-
breidt, maar ook het best verlevendigd wordt,
dat men zelf doen moet wat mogelijk is.

De grond voor deze hope is, dat toen er door
oefenaar gewerkt werd, vooruitgang metterdaad
is gebleken.

Weer een oefenaar aan te stellen is niet ge-
wenscht, en van wege de vele moeilijkheden
die zich bij dezen eigenaardigen arbeid voor
doen, en vanwege de verhouding tot de Duitse
Kerk.

Te Ruhrort werkt een oefenaar.
Te Essen wil men Duisburg helpen, roofra-
t een predikant heeft, die eenige diensten
aldaar verrult.

Ook andere plaatsen roepen om hulp.
Ziedaar eenige mededeelingen om de nood-
zakelijkheid van een krachtige en snelle hulp
aan te tonen.

Elke Kerk verbindt zich tot een jaarlijkse
contributie.

De groote en sterke Kerken mogen beden-
ken, dat er ook Kerken zijn, die zwak om te
dial verzoek te kunnen voldoen.

Maar ook zoovle particulieren kunnen vaste
bijdragen schenken.

Mischien zijn er wel eenigen, die een paar
honderd gulden per jaar willen toezeggen.

Alle gelden die inkomsten, zullen uitsluitend be-
steld worden voor het predikantschap te Duis-
burg.

H. M. de Koningin meldde met groote be-
langstelling van dit werk kennis genomen te
hebben.

H. M. de Koningin-Moeder (als Regentesse
des Koninkrijks) heeft dezen arbeid reeds een
financieel gesteund, na door Haren consul in
lichtingen ingewonnen te hebben.

Ook Hunne Exc. de Minister van Binnen-
en Buitenlandsche Zaken en Z. Exc. de Hol-
landsche Gerant te Berlijn zonden een schrijven,
meldende Hunne groote belangstelling in dit
werk.

Daarom, Kerken, particulieren, die iets voelt
voor dezen arbeid, helpt, helpt snel, opdat er
spoedig aan de overzijde der grenzen een
schoone toekomst glore.

De Heere binde u dit verzoek op het harte.
De ondergetekenden verklaren zich bereid
Uw antwoord in ontvangst te nemen en de
gelden in de Geldersche Kerkhede te verant-
woorden.

Het moderamen der classis Arnhem van
28 Oct. 1903.
C. L. F. VAN SCHULVEN, Praeses.
G. VRIJHOEF, Scriba.
A. VAN DER SLUIS, Atticus.

Wageningen,
Arnhem,
Rienkum,
De deputaat der classis Arnhem ter behar-
tiging van de belangen der Hollanders in de
Rijn-provincie, kan niet anders dan deze bede
met bijzonderen ernst ondersteunen.

C. L. F. VAN SCHULVEN.
Wageningen, Januari 1904.

Buitenland.

Duitsland. Een onopgelost conflict.
Hoe meer wij over de verhandelingen van
de jongste vijfde Pruisische algemeene Synode
der Evangelische landkerk lezen, hoe meer wij
tot de overtuiging komen, dat er weinigen in
Duitsland gevonden worden, die het begripen,
dat de beoefening der wetenschap, wil zij de
kerk dienen, moet geschieden van uit het
standpunt waarop de kerk des Heeren geplaatst
is. Het is alsof men niet weet, dat er een
ander standpunt is, dan datgene wat het gros
der hoogleeraren inneemt, dat tot uitgangspunt
het menschelek denken heeft.

Tot het midden der 18de eeuw ontving de
beoefening der Godgeleerdheid haar beginsel
van de kerk; vandaar dat men spreken kon
van eenen Roomsche, Gereformeerde en Lutherse
Godgeleerdheid. Doch daarna heeft de Theologie
zich niet meer laten beheerschen door het leven
der kerk. Zij wilde zich daarvan vrij maken,
en het gevolg was, dat men zich in de armen
wierp van de wijsbegeerte. Daarom is het niet
te verwonderen, dat de beoefening der Theologie
den ontwikkelingsgang der wijsbegeerte volgde.

Wij Gereformeerden in Nederland hebben vooral
door den arbeid van Dr. A. Kuyper geleerd,
dat de Theologische wetenschap gebonden is
aan haar voorwerp, gelijk zich dit in haar eigen
levensking, dat is in de kerk, vertoont. Daar-
door is uitgesloten, dat de wetenschap ooit in
tegenpraak komen kan met hetgeen de kerk
des Heeren belijdt.

De meeste Godgeleerden dezer eeuw willen
daarvan niets weten. Zij willen vrij zijn in hun
onderzoek, en van achteren blijkt het, dat zij
niet anders zijn dan volgers der wisselende
wijsgeerte stelsels.

In de Synode van de Pruisische landkerk
werd uitvoerig gehandeld over de ongeligheid,
waarin de Evangelische kerk van leverde
gekomen is. Het gebruik dat de heeren profes-
soren van hunne vrijheid van onderzoek, ge-
lijk zij dit noemen (feitelijk is het: vrijheid om
in de beoefening der wetenschap een standpunt in
te nemen, dat lijfrecht tegenover dat van de
kerk des Heeren staat) maken, is van dien
aard, dat zich kandidaten tot den Heiligen
dienst aanbieden, die aan de Universiteit een
overtuiging kregen, welke in mindere of meerdere
mate in tegenspraak is met de belijdenis der
kerk. De kerk is genoodzaakt, hun dienst te
aanvaarden, ten deele omdat zij in hare keuze
niet vrij is, ten deele omdat zich geen andere
krachten aanbieden, ten deele ook omdat vele
leden van de belijdenis hunner kerk vervreemd
zijn. De hoogleeraren denken er niet aan, zich
in hun onderwijs te laten beperken door de
gedachte, dat zij te zorgen hebben, dat dienaars
des Woords moeten gevormd worden, die de
kerk opbouwen in het geloof. En daarom is er
naar schier aller oordeel een conflict ontstaan,
dat niet uit de wereld te helpen is. De kerk
kan niet het beginsel laten varen, dat de
dienaars des Woords aan hare belijdenis
gebonden zijn; wanneer zij dit liet varen,
zou zij ophouden eenen belijdenis kerk te zijn.

De godgeleerde professoren zijn niet van zins
hunne vrijheid van beweging te laten varen,
daar zij daar, volgens hunne opvatting, zonden
ophouden, beoefenaars der wetenschap te zijn.

In de Generale Synode is dit conflict alleen

door den gewezen hofprediker Stöcker in debat
gebracht.

De resolutie, die men daar voorstelde, hadden
ook niet tot doel, het doen opboud n van het
conflict tusschen kerk en wetenschap, maar de
vermindering van de scherpte der tegenstelling.

Het conflict bestaat dus nog altijd, en het
gevaar dat daarmede voortvloeit, wordt daardoor
steeds grooter. De Pruisische Synode heeft zich
niet kunnen stellen op het standpunt, dat de
wetenschap der Godgeleerdheid moet beheerscht
worden niet door het een of ander wijsgeerig
stelsel, maar door het leven der kerk.

Onder deze omstandigheden betreuren wij
het te meer, dat de Gereformeerden in Duitsch-
land het denkbeeld, dat het komen moet tot
het stichten van een Universiteit op Gerefor-
meerden grondslag, dat voor vier- en twintig jaren
in de Reformierte Kirchensatzung geopperd werd,
hebben laten varen zoodat er tegenwoordig
niet meer van gerept wordt. Had men toen
doorgezet en zich niet van de wijs laten brengen,
dan zouden de Gereformeerden door een daad
hebben getoond, hoe het conflict, dat nu aan
de kerken zooveel schade doet, kan worden
opgelost. Een Universiteit op Gereformeerden
grondslag ware dan een teken voor geheel
Duitsland geworden.

N-Amerika. Ritualisme. Geen be-
schamend voorbeeld.

Niet alleen in Engeland maakt het ritualisme
in de laatste tachtig jaar gedurig vorderingen.
Ook in Amerika is het te zien, dat deze be-
weging de geesten steeds meer in beslag neemt,
natuurlijk alleen bij hen, die in de Amerikaan-
sche Episcopalsche kerk daardoor medegedeelt
zijn. Zoo hebben de rectoren of predikanten van
twee ritualistische kerken te Philadelphia wel
niet rechtstreeks geboden, maar toch ernstig aan-
bevolen, dat de „S'vrijds geen vleesch moesten
eten. Gelijk bekend is, doen de Roomschen dat
op bevel van den paus ook niet. Maar nu viel
verleden jaar Kerstmis en Nieuwjaar juist op
een Vrijdag. De Amerikanen zijn, even als de
Engelschen, gewoon op die dagen nog al veel
derg te eten; die het betalen kan heeft met
Kerstmis zijn kalkoen op tafel. Om hier aan
tegenwoordig te komen, hebben de rectoren der
beide genoemde kerken aan hunne gemeente-
den vergunning gegeven op die dagen vleesch
te eten.

Zoo gaat het ritualisme al verder. Het opko-
mend geslacht zal niet beter weten, dan dat het
een voorrecht is van de Episcopalsche kerk,
dat men op Vrijdag geen vleesch eten mag, en
dat de rectoren der kerken de bevoegdheid heb-
ben, om van de opgelegde verplichting ontheffing
te geven.

De Roomsche kerk in Noord Amerika geeft,
gelijk De Wachter het onlangs opmerkte, in
zake de opvoeding van het opkomend geslacht
een beschamend voorbeeld. Om door onderwijs
dezen bij de kerk te houden, die daartoe
behooren, stichten zij scholen voor lager, mid-
delbaar en hooger onderwijs; scholen voor jon-
geas en meisjes.

Bisschop Mc. Quard, van Rochester, wees er
onlangs op, dat meisjes naar geen andere dan
Roomsche scholen mogen gezonden worden.
Het onderwijs dat op gewone colleges in de
geschiedenis en in de wijsbegeerte gegeven
wordt, is volgens dien bisschop verderfelijk.
Rome heeft behoefte aan scholen, waar het
onderwijs uitgaat van beginselen, die zij als
kerk belijdt.

Jammer genoeg zien de Gereformeerden in
Noord Amerika dit nog niet algemeen in. Wel
wint de gedachte veld, dat met de public school
moet gebroken worden, om bijzondere scholen
op Gereformeerden grondslag te stichten; maar
een algemeene overtuiging, gelijk die in Neder-
land onder de Gereformeerden gevonden wordt,
is zij nog niet. Mocht zij het spoedig worden!

Gemengd nieuws.

Koninklijke giften. Telken jare geeft The Chicago
Tribune blijkbaar met zorg opgestelde statistieken.
De speciale giften en erfenissen voor onderwijs,
hospitelen, kerken enz. bedroegen het vorige jaar
\$ 7034598, bijna een half mill. minder dan in
1902. In dit bedrag is niet opgenomen, wat is
bijgedragen voor het algemeen onderhoud der
Kerken en der Zondags- en andere speciale giften,
waarvan de pers melding maakte.

Carnegie staat aan het hoofd van de milde
millionairs, niet alleen omdat hij verreweg het
meeste heeft gegeven, maar omdat van hem het
gezepte afkomstig is, dat het een schande is om
rijk te sterven. Voor bibliotheken blijkt de staal-
koning voorliefde te hebben; in 1903 heeft hij
\$ 5595500 gegeven voor bibliotheekgebouwen in
50 steden in dit land. In 1900 is Carnegie een-
gevoenen achenkingen voor dit doel af te staan.
Tot dusver heeft hij hieraan in 323 steden in de
Ver. Staten \$ 21.723.500 besteed. Daarenboven
heeft hij in dit jaar \$ 350.000 gegeven voor een
bibliotheek te Toronto; \$ 100.000 voor bibliotheken
in Engeland en \$ 125.000 voor een in Barbados.

Aan colleges en andere instellingen gaf hij
\$ 1.357.000; aan Kerken \$ 345.000; aan het Hof
van Arbitrage in den Haag \$ 153.000; aan Wetens-
schappelijk Onderzoek in Schotland \$ 5.000.000;
aan de stad Dunfermline in Schotland \$ 2.500.000;
aan het Tehuis voor de Engineers Union te New
York \$ 1.000.000; aan het Pensioen fonds voor de
Carnegie Staal Werken \$ 4.000.000. Een en ander
met nog een paar kleinere giften, tezamen
\$ 25.824.500. Men berekent dat Carnegie een jaar-
lijksch inkomen heeft van \$ 26.000.000.

J. D. Rockefeller, Sr., wiens inkomen dat van
Carnegie mischien nog overtreft, heeft \$ 3.044.507
gegeven, waarvan meer dan de helft aan de
Universiteit van Chicago. Verder gaf hij aan Kerken
\$ 175.500; aan colleges \$ 282.000.

Henry Phillips, een